

28.6.2024 6. helluntain jälkeisen viikon perjantai

Kyseessä on pyhittäjien Sergei ja Herman Valamolaisen juhla. Ohessa ovat sekä juhlan että vuoroluvun mukaiset epistolat ja evankeliumit

Juhlan aamupalveluksen evankeliumi on Matt. 11: 27 – 30. Evankeliumiteksti on käsitelty 4. helluntain jälkeisen viikon torstaina.

Juhlan epistola

”Hengen hedelmää taas ovat rakkaus, ilo, rauha, kärsivällisyys, ystävällisyys, hyvyys, uskollisuus, lempeys ja itsehillintä. Näitä vastaan eivät ole laki. Ne, jotka ovat Jeesuksen Kristuksen omia, ovat ristiinnaulinneet vanhan luontonsa himoineen ja haluineen. Jos me elämme Hengen varassa, meidän on myös seurattava Hengen johdatusta. Emme saa tavoitella turhaa kunniaa emmekä ärsyttää ja kadehtia toisiamme. Veljet, jos joku tavataan tekemästä väärin, on teidän, joita Henki ohjaa, lempeästi ojennettava häntä. Olkaa kuitenkin varuillanne, ettette joudu kiusaukseen. Kantakaa toistenne taakkoja, niin te toteutate Kristuksen lain.” (Gal. 5: 22 – 6:2)

Paavali luettelee kristillisiä hyveitä ja nimittää niitä ”Hengen hedelmäksi”. Juuri ennen tätä tekstiä Paavali oli luetteli ”lihan aikaansaannoksia” jotka ovat ei-kristillistä, negatiivista käytöstä. Paavali toteaa, että ei-kristillinen käytös on este saada ”omakseen Jumalan valtakunta (5: 17 – 21) Edelleen Paavali toteaa, että Hengen hedelmää ”vastaan ei ole laki”. Tämä on itsestäänselvyys, sillä laki tehtiin rikkomuksia vastaan ja Hengen hedelmä ei ole rikkomus.

Käsite ”Hengen hedelmä” sisältää ajatuksen Jumalan Pyhän Hengen työstä. Ihminen on vapaa joko hyväksymään tai hylkäämään Hengen. Hedelmä on seurausta kasvusta. Jotta Hengen hedelmä voi kasvaa, se edellyttää myös ihmisen vapaaehtoista osallisuutta. Hengen hedelmä on tulosta Jumalan Hengen ja ihmisen välisestä yhteisestä toiminnasta. Kreikkalainen termi on synergia, joka kuvaa kahden eri toimijan yhdessä työskentelemistä.

Kaiken lähtökohtana on rakkaus, joka sisältää ajatuksen persoonan toimimisesta toisen persoonan hyväksi. Rakkaus tuo ilon ja tämä rauhan. Rauha tässä merkitsee olemista yhdessä toisen persoonan, nyt erityisesti Jumalan kanssa. Kärsivällinen ihminen odottaa pitkään, mutta tarvittaessa toimii rangaisten toista. Lempeä ihminen ei rankaise, vaan antaa anteeksi. Ajatuksena on, että ihmisen toiminta Jumalan avulla muuttuisi mahdottomasta mahdolliseksi (vrt. Luuk. 18: 27).

”Ovat ristiinnaulinneet vanhan luontonsa himoineen ja haluineen” viittaa uskoon ja kasteeseen. Ne yhdistävät meidät Kristukseen, siis myös ristiinnaulitsemiseen. Johtopäätöksenä on, että elämässä kasteen jälkeen on uusi suunta, kohti Jumalaa. Henki on se, joka johtaa toimintaamme.

”Emme saa tavoitella turhaa kunniaa emmekä ärsyttää ja kadehtia toisiamme.” Todennäköisesti kyse on siitä, että jotkut vaativat uskovia noudattamaan Mooseksen lakia ja ympärileikkauttamaan itsensä (vrt. Gal. 5: 11). Tämä aiheutti seurakunnassa riitaa.

Hengen ohjaamat ”veljet”, tarkoittaa kypsiä kristittyjä. Se ei sulje pois naisia. Kyse on oman aikansa kulttuurista, jossa käytettiin sana veljet, vaikka läsnä olisi sekä miehiä että naisia. Heidän on lempeästi ohjattava väärin toimivaa seurakunnan jäsentä. ”Olkaa kuitenkin varuillanne, ettette itse joudu kiusaukseen” ohjaa ihmistä pois ylpeydestä, joka voi muodostua, kun ”voi ohjata väärintekijää”.

”Kantakaa toistenne taakkoja, niin te toteutatte Kristuksen lain.” Kristityt on vapautettu Mooseksen laista ja yhdistetty Kristukseen, sen takia me olemme Kristuksen lain alaisia (1. Kor. 9: 21). Se on Hengen laki (Room 8: 2). ”Kantakaa toistenne taakkoja” osoittaa sen olevan rakkauden laki. Tässä ei puhuttu tuomitsemisesta vaan kantamisesta. Kun jokainen meistä on syntinen, niin toisen tuomitseminen merkitsisi oman itsensä tuomitsemista. Taakan kantaminen on rakkauden teko ja vaikuttaa myös omien syntien anteeksi saamiseen.

Vuoroluvun mukainen epistola

”Älkää siis tuomitko enneaikaisesti, ennen kuin Herra tulee. Hän valaisee pimeyden kätköt ja tuo esiin sydänten ajatukset, ja silloin itse kukin saa kiitoksen Jumalalta. Veljet, olen käyttänyt itsestäni ja Apolloksesta tällaista vertauskuvaa teidän takianne, jotta meistä oppisitte ymmärtämään sanat: ”Tyytykää siihen mitä on kirjoitettu.” Älkää siis mahtaillen asettuko yhden puolelle toista vastaan. Kuka antaa sinulle erikoisaseman? Onko sinulla mitään, mitä et ole saanut lahjaksi? Jos kerran olet saanut kaiken lahjaksi, miksi ylpeilet niin kuin se olisi omaa ansiotasi? Te olette näköjään kylläisiä, teistä on tullut rikkaita, olette päässeet kuninkaiksi – toisin kuin me. Kunpa olisittekin kuninkaita, niin mekin saisimme kuninkaina hallita teidän kanssanne!” (1. Kor. 4: 5 – 8)

”Enneaikaisesti” viittaa siihen, että tuomio on tuleva Kristuksen tullessa toisen kerran aikojen lopussa. Sitä ennen ei pidä tuomita ketään. Vaikka tämä on itsestään selvyys, tällä tuomiolla tarkoitetaan tuomiota synnistä. Yhteiskunnan toimielimet tuomitsevat olemassa olevan järjestyksen

mukaan.

Puhuessaan vertauskuvista Paavali viittaa aikaisemmin kirjoitettuun: ”Minä istutin, Apollos kasteli, mutta Jumala antoi kasvun” (3:6) ja ”Meitä on siis pidettävä Kristuksen palvelijoina, joiden huostaan on uskottu Jumalan salaisuudet” (4: 1). Näiden vertauskuvien tarkoituksena on kertoa heidän tehtävänsä.

”Kuka antaa sinulle erikoisaseman?” Paavali pyrkii osoittamaan, ettei korinttilaisilla ole keskuudessaan johtajaa. ”Te olette näköjään kylläisiä, teistä on tullut rikkaita, olette päässeet kuninkaiksi.” Nyt Paavali siirtyy sarkasmista ironiaan. Hänen mukaansa korinttilaiset käyttäytyvät jo sillä tavoin, kuin olisivat taivasten valtakunnassa.

Juhlan evankeliumi

”Jeesus laskeutui vuorelta yhdessä heidän kanssaan ja pysähtyi tasaiselle paikalle. Siellä oli suuri joukko hänen opetuslapsiaan ja paljon kansaa kaikkialta Juudeasta, Jerusalemissa ja rannikolta Tyroksen ja Sidonin seudulta. Kaikki he olivat tulleet kuulemaan Jeesusta ja hakemaan parannusta tauteihinsa. Myös saastaisten henkien vaivaamat tulivat terveiksi. Jokainen yritti väentungoksessa päästä koskettamaan häntä, sillä hänestä lähti voimaa, joka paransi kaikki. Jeesus katsoi opetuslapsiinsa ja sanoi: ”Autuaita olette te köyhät, sillä teidän on Jumalan valtakunta. Autuaita te, jotka nyt olette nälissä: teidät ravitaan. Autuaita te, jotka nyt itkette: te saatte nauraa. Autuaita olette te, kun teitä Ihmisen Pojan tähden vihataan ja herjataan, kun ihmiset erottavat teidät keskuudestaan ja inhoavat teidän nimeännekin. Iloitkaa silloin, hyppikää riemusta, sillä palkka, jonka te taivaassa saatte, on suuri.” (Luuk. 6: 17 – 23a)

Ennen tämän päiväisen kertomuksen alkua Jeesus oli viettänyt yön rukouksessa vuorella. Päivän koittaessa hän kutsui luokseen opetuslapsensa ja valitsi heistä kaksitoista, jotka nimesi apostoleiksi. (Luuk. 6: 12 – 16). Sitten Jeesus laskeutui vuorelta ja pysähtyi tasaiselle paikalle, missä oli koolla paljon väkeä. Tästä alkaa Luukkaan vuorisaarna (6: 17 – 49). Meidän tekstimme tänään käsittää siitä alkuosan.

Matteuksen vuorisaarna käsittää Matteuksen evankeliumin luvut 7 – 9. Verrattaessa näitä kahta, Matteusta ja Luukasta, meillä on neljä ongelmaa: lähteet, kuulijakunta, mitä tarkoittavat köyhä ja rikas sekä Luukkaan tarkoitus. Luukkaan vuorisaarna on Matteuksen vastaavaa lyhyempi. Heillä on yhteistä tekstiosuutta (Q -lähde), mutta myös omia tekstejään.

Vaikka Luukas korostaakin, että Jeesus puhui opetuslapsille, niin tämän tekstin ulkopuolella olevat moitesanat ovat sellaisia, että ne on osoitettu rikkaille (Voi teitä..., 6: 24 – 26). Opetuslapset eivät olleet rikkaita. Johtopäätös voisi olla, että Luukkaan vuorisaarna on suunnattu myös niille, jotka eivät ole olleet kuulemassa Jeesuksen alkuperäistä saarnaa. Kyseessä voivat olla ne seurakunnat, missä luettiin Luukkaan laatimaa evankeliumia.

Luukkaan evankeliumissa kuulijoiksi määritellään eri kohdissa eri ihmisryhmiä, joidenkin yhteydessä myös sanotaan ”jotka minua kuulette”. Vaikuttaa siltä, että vaikka Jeesus oli ennen tätä saarnaa jo valinnut kaksitoista apostoliaan, Jeesuksen opetuslasten (ei apostolien) joukko ei ollut vakiintunut vaan oli muutoksessa. Opetuslapsena oleminen vaati jatkuvaa uudistumista Jeesuksen opetuksen mukaisesti.

Jeesuksen opetus osoittaa, että ”Jumalan köyhien” ryhmä ei ollut rajattu sisäpiirille. Siihen pääsisivät kaikki ne, jotka tiedostivat sen, että he tarvitsivat pelastuksen ja tunnustavat uskonsa Jeesukseen, näin heistä tulisi valtakunnan vastaanottajia. Tähän valtakuntaan kutsuttiin kaikkia, mutta sinne pääsisivät vain ne, jotka uskovat Jeesukseen. Rikkaat ovat niitä, jotka eivät tunnusta Jeesusta ja Hänen valtakuntaansa. He ovat tyytyväisiä nykyiseen, mukavaan elämäänsä.

Jeesuksen opetuksen kautta Luukas opettaa pakanakristityille heidän paikkaansa uudistuneessa Israelissa ja samalla, millainen Jumala on.

Luukkaan autuuden lauseiden köyhät ei tarkoita yhteiskuntaluokkaa. Autuus tulee Jeesuksen mukana tulevasta Jumalan valtakunnasta. Tulla valtakunnasta osalliseksi edellyttää tulemista opetuslapseksi.

Luukkaalla autuuden lauseita on yhteensä neljä (3 + 1) ja Matteuksella kahdeksan (7 + 1) Tutkijat ymmärtävät asian niin, että Luukkaan autuudenlauseista *kolme* ensimmäistä on alkuperäisiä Jeesuksen lausumia lauseita ja neljäs on myöhemmin tehty vainojen alettua. Matteuksen lisälauseet oletetaan Matteuksen itse laatineen psalmien pohjalta.

Vuoroluvun mukainen päivän evankeliumi

”Taivasten valtakunta on kuin peltoon kätetty aarre. Kun mies löysi sen, hän peitti sen uudelleen maahan, ja sitten hän iloissaan myi kaiken minkä omisti ja osti sen pellon. ”Taivasten valtakunta on myös tällainen. Kauppias etsi kauniita helmiä. Kun hän löysi yhden kallisarvoisen helmen, hän myi

kaiken minkä omisti ja osti sen. ” Vielä taivasten valtakunta on kuin nuotta, joka laskettiin mereen ja joka keräsi kaikenlaisia kaloja. Kun se tuli täyteen, kalastajat vetivät sen rantaan, istuutuivat ja lajittelivat hyvät kalat koreihin mutta viskasivat huonot pois. Samoin käy maailman lopussa: enkelit tulevat, erottavat pahat vanhurskaista ja heittävät heidät tuliseen pätsiin. Siellä itketään ja kiristellään hampaita.” ”Ymmärsittekö nyt kaiken tämän?” Jeesus kysyi. ”Ymmärrämme” he vastasivat. Silloin hän sanoi heille: ”Siksipä jokainen lainopettaja, josta on tullut taivasten valtakunnan opetuslapsi, on kuin isäntä, joka runsaasta varastostaan ottaa esiin sekä uutta että vanhaa.” Kaikki nämä vertaukset kerrottuaan Jeesus lähti siltä seudulta ja meni kotikaupunkiinsa. Hän opetti ihmisiä heidän synagogassaan, ja hämmästyksissään he kysyivät: ”Mistä hänellä on tämä viisaus, mistä voima tehdä ihmeitä?” (Matt. 13: 44 – 54)

Tässä on kolme tyypillistä Matteuksen vertausta valtakunnasta. Kahdessa ensimmäisessä joudumme pohtimaan, mikä niissä on tärkeintä? Onko se aarteen tai helmen arvo, vai se, miten löytäjä käyttäytyy (myy kaiken omaisuutensa) . Peltoon kätketyn aarteen omistaja ”iloissaan myi kaiken, minkä omisti” tuo esille tärkeän asian. Osallisuus valtakunnasta on ilon asia ja siitä voi iloiten maksaa koko elämäntyönsä aikaansaannoksen. Peltö tarkoittaa maailmaa, aarre tarkoittaa julistusta ja tietoa Kristuksesta. Se on, apostoli Paavalin sanojen mukaan, kätkeyty (1. Kor. 2: 7). Se, joka etsii tietoa Jumalasta, löytää sen.

Nuottavertauksen muodostavat jakeet 47 ja 48, sitä seuraa välittömästi vertauksen selitys. Kirkossa on erilaisia jäseniä, pyhiä ja syntisiä. Nuotan muodostavat apostolit ja heidän opetuksensa. He saavat saaliin eli seurakunnan. Se sisältää erilaisia meren eläviä. Lopullinen valinta (tuomio) kuuluu Jumalalle ja Hänen enkeleilleen. Siihen asti seurakunnissa tarvitaan kärsivällisyyttä ohjata seurakunnan jäseniä. Matteuksen mukaan hyvä opetuslapsi on se, joka ymmärtää asian. Markuksen evankeliumissa Jeesus moittii opetuslapsiaan ymmärtämättömyydestä (Mark. 8: 17 – 21).

”Siksi jokainen lainopettaja, josta on tullut taivasten valtakunnan lapsi, on kuin isäntä, joka runsaasta varastostaan ottaa esiin sekä uutta että vanhaa.” Tämä on vertaus, joka selittää vertauksia. Se voidaan ymmärtää usealla eri tavalla. Ensinnäkin uusi ja vanha. Useimmiten tämä selitetään siten, että vanha on Vanha testamentti ja uusi tarkoittaa Jeesuksen opetusta valtakunnasta. Mutta se voidaan ymmärtää myös niin, että vanha tarkoittaa sekä Vanhaa testamenttia ja Jeesuksen opetusta ja uusi ristiinnaulitsemista, ylösnousemista ja sen jälkeistä aikaa. Tekstissä kannattaa huomata se, että Matteuksen kirkossa oli myös juutalaisia lainopettajia. On myös esitetty, että tässä kohdassa Matteus kirjoittaisi itsestään. Toisaalta se sopisi myös apostoli Paavaliin.

Tekstimme loppuosa aloittaa uuden jakson Jeesuksen elämässä. Nyt alkaa vähitellen tie kohti ristiä. Perusteksti on Markuksen mukainen. Tähän uuteen jaksoon Matteus on tehnyt joitakin lisäyksiä. Myös Luukkaalla on tästä jaksosta kertomus. Tekstimme käsittää kotikaupungin tapahtumista vain alkuosan.

”Kaikki nämä vertaukset kerrottuaan” on Matteuksen tapa siirtyä yhdestä kertomuskokonaisuudesta toiseen. Kotikaupungissa Hän opetti, Markuksen mukaan ”synagogassa”, Matteuksen mukaan ”heidän synagogassaan”. Matteus tässä kohdassa todennäköisesti arvostelee juutalais-kristittyjä. Sama toistuu Matteuksella muualla kaksi kertaa (4: 23 ja 10: 17). Myös Jaakobin kirje 2: 2 voi sisältää tämän kritiikin, sana kokous voitaisiin kääntää myös sanalla synagoga.

Meidän tämän päivän tekstimme ei kerro vielä ihmisten suhtautumisesta Jeesukseen, viimeisessä lauseessa ihmetellään Hänen viisauttaan ja voimaansa. Seuraavassa jakeessa alkaa jo Jeesuksen torjuminen.